

Recenzja książki George'a P. Prigatano „Rehabilitacja neuropsychologiczna”

Principles of neuropsychological rehabilitation – book review

Książka autorstwa amerykańskiego neuropsychologa George'a P. Prigatano „Rehabilitacja neuropsychologiczna. Podstawowe zasady i kierunki oddziaływań terapeutycznych” (Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009) w sposób ustrukturyzowany i przejrzysty przedstawia czytelnikom specyfikę pracy z pacjentem po urazie mózgu – ujmując to zagadnienie bardzo szeroko i jednocześnie szczegółowo. Może posłużyć za krótkie przypomnienie najważniejszych z punktu neuropsychologii właściwości mózgu, daje także wskazówki do pracy z pacjentami po doznanych urazach mózgu.

Prigatano przedstawia 13 zasad niezbędnych jego zdaniem w rehabilitacji neuropsychologicznej, które są wynikiem pracy naukowej oraz klinicznej z osobami po urazach mózgu. Autor kładzie nacisk na podmiotowe traktowanie pacjenta – zwraca uwagę na emocje, jakich może doświadczać pacjent w toku rehabilitacji oraz leczenia, jego przedchorobowe (osobowościowe) cechy, które korelują ze stanem po doznanym uszkodzeniu, a także na kontekst społecznego funkcjonowania pacjenta z dysfunkcją mózgu oraz na funkcje objawów u pacjentów jako wyraz adaptacyjnego radzenia sobie w sytuacji pourazowej. Autor wskazuje, że nie tylko samo poznanie deficytów pacjenta i rehabilitacja w tym zakresie powinny być w centrum zainteresowania neuropsychologów, lecz działania zespołu terapeutycznego przede wszystkim powinny być nakierowane na pomoc pacjentowi oraz jego rodzinie w zrozumieniu, w jaki sposób uszkodzenie mózgu wpłynęło na zmiany zachowania, a przez to pomóc w redukowaniu dezorientacji i frustracji, która często pojawia się zarówno u pacjentów, jak i członków ich rodzin. Co więcej, Prigatano podkreśla, że program rehabilitacji neuropsychologicznej obejmujący pacjentów oraz ich najbliższe otoczenie częściej owocuje lepszymi wynikami aniżeli praca nad modyfikacją niewłaściwych, pourazowych zachowań. Równie ważnym aspektem przedstawianym w omawianej książce jest ujęcie zaburzeń osobowości pacjentów po urazie mózgu w trzech kategoriach: zaburzenia będące bezpośrednim następstwem uszkodzenia mózgu (określane jako neuropsychologiczne), zaburzenia pośrednio wynikające z uszkodzenia mózgu (nazwane reaktywnymi), a także zaburzenia odzwierciedlające przedchorobowe właściwości osobowości pacjenta (zaburzenia te można nazwać charakterologicznymi). Osobowość w wypadku urazów mózgu może mieć znaczenie nie tylko w kontekście zaburzeń osobowości, lecz także w rehabilitacji funkcji poznawczych, co wydaje się często pomijane.

Wydawać by się mogło, że tezy stawiane przez autora „Rehabilitacji neuropsychologicznej” nie są treściami nowatorskimi – zapewne wielu psychologów czy neuropsychologów praktyków całkowicie się z nimi zgadza i stosuje, jednak doświadczenie kliniczne wskazuje, że nie zawsze takie indywidualne i zorientowane na człowieka podejście (szczególnie na chorego po urazie mózgu przy włączeniu jego rodziny) jest praktykowane. Uważam, że pozycję tę warto przeczytać również dlatego, by nie zapominać, że osoba, z którą się pracuje – nasz pacjent – doświadcza wielu różnorodnych trudności, a współpracując (z pacjentem, jego otoczeniem, innymi specjalistami) oraz stosując dopasowane do potrzeb pacjenta interwencje, jesteśmy w stanie podnieść jego jakość życia.

*Magdalena Klinowska
Instytut Psychologii, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy*